

LAURA ENGSTRØM

INTERVIEW

Junot Diaz lænede sig tilbage i flysædet, og hans tanker var delt i to. Én stemme forsikrede ham om, at journalisterne selvfølgelig ville gå historierne efter i sømmene. Offentligheden ville hurtigt finde ud af, at anklagerne imod ham var falske. En anden stemme hviskede: »Din karriere er *fucked*.«

Det var i 2018. Timer forinden havde en ung forfatter ved navn Zinzi Clemmons rejst sig op, grebet mikrofonen ved den litteraturfestival i Sydney, hvor Junot Diaz var paneldeltager, og beskyldt ham for at dække over sin grænseoverskridende opførsel ved at publicere et essay i The New Yorker om at blive voldtaget som otteårig. Essayet blev også bragt i nærværende avis. På det tidspunkt kunne Junot Diaz næppe være noget større navn på den litterære amerikanske scene. Ti år forinden – i 2008 – havde han vundet Pulitzerprisen for romanen *Oscar Wao & hans korte og forunderlige liv*.

Anmelderne havde været enige om, at her var en ny stemme, der fortalte en af det 20. århundredes vigtige historier: historien om at blive rykket op med rode og genplantet i ny muld – eller, som det var tilfældet hos Junot Diaz og hans alter ego, Yunior: fra Den Dominikanske Republik og til den største losseplads i New Jersey. De havde noteret sig det originale sprog; et gademiks af engelsk og spansk og skrevet i en vuggende rytme, som befandt man sig til en salsafest.

Oscar Wao & hans korte og forunderlige liv var blevet en del af den amerikanske kanon og solgt i klassevis til landets skoler. Om Junot Diaz ville det eller ej: Han var *hot*.

Ikke nok med det. Som den første latino var Diaz blevet formand for Pulitzerpris-komiteen og havde fået en stilling som lektor i kreativ skrivning på MIT, Massachusetts Institute of Technology i Boston.

Han skrev for The New Yorker og The Boston Globe og blev inviteret til den ene internationale litteraturfestival efter den anden. Men hans personlige historie havde det med at væve sig sammen med tidens tråd, nu også MeToo.

NU, FIRE OG ET HALVT ÅR senere, sidder Junot Diaz i sit hjem i Cambridge, Massachusetts iført en sort hættetrøje og med et lukket kropssprog. Armene er vinklet ind foran kroppen, og han er tydeligvis ikke tilpas, som han kigger ind i computerens linse, mens vi taler sammen over Zoom.

Han har ikke givet interview til ret mange, siden Zinzi Clemmons anklagede ham for at trænge hende op i et hjørne og kysse hende. Siden fulgte forfatteren Carmen Machado, der beskyldte ham for at reagere vredt, da hun til et foredrag med Junot Diaz havde spurgt, hvorfor han skrev så kvindehadiske karakterer. Derefter kom forfatteren Monica Byrne på banen. Hun fortalte, hvordan Junot Diaz havde hidset sig op i en diskussion til et middagsselskab. Blandt andet skulle han have råbt »voldtægt!«, hvilket hun anså for verbal, krænkende adfærd.

Debatten rasede på Twitter, hvor prominente forfattere som Alexander Chee, Celeste Ng og Cheryl Strayed tweetede tilbage, at der vistnok var rygter i litterære kredse om, at Junot Diaz havde været grænseoverskridende. Ingen kunne dog bekræfte eller stå frem med konkrete episoder. Carmen Machados beskyldninger blev tilbagevist, da der forelå en lydoptagelse af nævnte foredrag. Advokatundersøgelser iværksat af MIT og Pulitzerpris-komiteen viste, at det kys, Junot Diaz skulle have tvunget sig til, var et kindkys – og i al offentlighed.

»Det var ikke engang det. Det var et luftkys,« siger Junot Diaz.

Det er påstand mod påstand, så jeg mailer til Zinzi Clemmons, der fastholder, at episoden er »dokumenteret på Twitter og på print«. Da jeg beder hende komme med uddybende detaljer, svarer hun ikke.

Beskyldningen om, at Junot Diaz skulle have været verbalt krænkende ved at råbe »voldtægt« ved et mid-

dagsselskab, er siden blevet tilbagevist af de andre tilstedeværende. Diaz skulle ifølge tre andre gæster have råbt »*jerk!*«

Som advokaten skriver i sin undersøgelse. »Being a jerk is not a crime« – Der er intet kriminelt i at være et fjols.

ET PÅSTÅET KINDKYS, en ophedet debat, vrede kvinder på Twitter. Sådan lyder generaliebladet. Der er ingen virkelig grove beskyldninger om voldtægt eller adfærd, der vidner om magtmisbrug, og den ene af de to kvinder, der anklager Diaz for verbal, krænkende adfærd, taler tydeligvis ikke sandt. Så hvordan kunne han blive blacklistet som forfatter?

I de forgangne uger har flere amerikanske medier

Åndsklimaet kan skifte hurtigt og nådeløst. Junot Diaz gik fra feteret latino-stemme til ansigtet på giftig maskulinitet efter en digital shitstorm.

Foto:

skrevet om følgerne af MeToo, og at det må være tid til refleksion. Som journalisten Kat Rosenfield skriver i netmediet Reason: »Det faktum, at Diaz ikke chikanerede nogen seksuelt, at et uafhængigt efterforskningsorgan brugte måneder på at fastslå, at han ikke gjorde det, betyder ikke noget. Han er – ifølge narrativet – en krænker.«

Junot Diaz trækker på skuldrene. Han er ikke selv på de sociale medier, og de skæbnesvangre beskyldninger er ikke engang hans første *shitstorm*. Engang da han havde skrevet kritisk om en ny lovgivning i Den Dominikanske Republik, var flere af hans familiemedlemmer blevet truet.

»Jeg har haft fire og et halvt år til at reflektere over dette her. Og det er ligesom, hvis du skal spørge nogen

CANCELLED ■ Den amerikanske Pulitzerpris-vinder Junot Diaz gik fra litterær superstjerne til paria efter anklager om forcerede kys og verbale overgreb. Nu, fire år senere, bølger debatten igen i de amerikanske medier: Hvem krænkede egentlig hvem? Hovedpersonen selv håber bare, at han en dag kan skrive igen.

Dødskysset

om, hvordan den offentlige transport fungerer – så er det sjældent, man spørger den person, der er blevet kørt over af bussen.«

Junot Diaz retter sig op.
»Jeg følte, at jeg blev fanget i en politisk, kulturel vortex, som for mig var uforklarlig, men ikke desto mindre helt ufatteligt ødelæggende. Jeg arbejder jo med litteratur, og det er en kunstform, som inviterer til kompleksitet. De sociale medier, derimod, er jo gode til at polarisere, fordi de kræver en umiddelbar reaktion.«

JUNOR DIAZ BLEV *cancelled*, som det hedder på nudansk. Og dét lige oven på en blottelse. Han havde skrevet om at blive voldtaget som otteårig, og hvad det førte med sig af depressioner og selvmordsforsøg, og han havde aldrig ventet, at det ville blive vendt mod ham. Her havde han omsider fortalt, hvad han gemte på.

»Den oplevelse tilintetgjorde mig. Jeg levede som et spørgsmål i årevis. Flere af mine nære venner mente, at jeg ville komme ud af det ved at skrive om det. Da jeg endelig tog mod til mig, troede jeg, at det ville give mig et nyt liv. Jeg skriver jo ikke bekendelseslitteratur, og det havde ikke noget med offentligheden at gøre. Det handlede kun om mig. Jeg troede, at det ville låse den del af mig op, som gjorde det så svært at leve og skrive. Det skete så ikke.«

Junot Diaz er stille, inden han fortæller om at skrive det omtalte essay.

»Jeg genoplevede *alt*. Både da jeg skrev og i tiden efter. Det er ikke en historie, man bare arkiverer. Jeg havde mareridt, og jeg gennemlevede smerten, jeg havde søgt at undgå. Jeg var fandeme i terapi tre gange om ugen, da historien kom ud. Jeg havde de vildeste *flashes*. Det, der påvirkede mig mest, var nok, at jeg efterfølgende intet hørte fra min familie. Ingen rakte ud eller sagde: 'Jeg er ked af, at dette skete for dig'.«

Efter essayet fulgte MeToo-stormen. Ingen inviterede ham til litteraturfestivaler mere. Ingen kolleger spurgte længere, om han ville *blurbe* deres bøger, altså skrive en lille reklame for bogen og underskrive med sit navn. Junot Diaz er ellers kendt for at hjælpe kolleger, især unge forfattere frem, herunder den danske forfatter Dorthe Nors, hvis amerikanske romandebut bærer citatet »Dorthe Nors writes fantastic – Junot Diaz«.

Nu begyndte han at undgå boghandlere og fysiske møder med læsere, der på nogen måde kunne genkende ham. Han var en paria, og følelsen var velkendt.

»Der, hvor jeg voksede op, var det ikke ualmindeligt, at politiet stoppede os, når vi var i indkøbscentret eller på en køretur til kysten, og påstod, at vi 'passede på beskrivelsen' af en, de ledte efter. Det var lige meget, hvad vi lavede. Nu har jeg indset, at den litterære verden er som min ungdoms New Jersey. Folk som mig passer altid på beskrivelsen. I begge verdener betyder den evige mistanke om forbrydelsen langt mere end fakta.«

JUNOT DIAZ KOM TIL USA som seksårig og voksede op med fire søskende i New Jersey. Når han skal fortælle, hvad det vil sige at vokse op i fattigdom, nævner han tøj og mad:

»Min bror og jeg delte to par bukser. Der var også en situation, som jeg stadig husker nu, over 40 år senere: I klassen blev vi en dag bedt om at tage en ret med hjemmefra. Men min mor sagde: 'Vi har knap nok mad nok til os selv, så jeg sender ikke mad med dig i skole.'«

– *Spurgte din lærer, hvorfor du ikke havde noget med?*

»Ja, og jeg sagde det, man siger, når man gerne vil skjule, hvor fattig man er: 'Jeg havde ikke lige lyst til at tage noget med.' Jeg rørte ikke nogen af de andres mad.« Junot Diaz kigger lidt væk.

»Hvordan fattigdom så ud? Ude af stand til at købe tøj, ude af stand til at købe kladdehæfter eller blyanter til skolen. Eller også ser fattigdom sådan her ud: Ens mor siger: 'I dag er det kun pigerne, der spiser. Ingen mad til drengene. Held og lykke med at finde noget derude.'«

– *Så hvad gjorde du?*

»Ja, hvad kunne jeg gøre? Det kom an på, hvad jeg kunne finde. Nogle gange måtte jeg høre hos venner, om jeg kunne komme forbi dem og spise, eller jeg måtte finde en dollar, så jeg kunne få noget at spise. Andre gange spiste jeg simpelthen ikke. Det var ikke ualmindeligt.«

Når han skal beskrive sit barndomskvarter, tager han udgangspunkt i en konkret betragtning:

»Indkørslen til den største losseplads i de tre omkringliggende stater lå *inde* i vort kvarter. Det vil sige, at over 100 lastbiler kørte igennem hver måned. Der lugtede altid af losseplads og de gasser, der bobler op af skrald. Når vi kom i skole, lød det fra de andre: 'Hvad er det, her lugter af? Der kommer skraldeungerne, dem fra lossepladsen.' Det var ikke den bedste barndom, men jeg lærte hurtigt at lyve mig ældre, så jeg kunne få avisruter et år før, jeg ellers måtte. Jeg havde tre avisruter; to om morgenen og en om eftermiddagen, og da jeg først blev 11, havde jeg i det mindste penge til mad, og hvis jeg skulle have en kladdebog, kunne jeg købe en.«

At læse blev hans flugt.

»Min far var vanskelig, og han skulle nok ikke have været far. Jeg gik i skole med så mange 'fede læber' fra hans slag, at man ikke kan tro det. De andre børn i området havde samme oplevelser derhjemme eller værre. Jeg havde venner, der spurgte, om de måtte sove i kælderen, fordi de var stukket af hjemmefra. Det her var ikke børn, der prøvede at samle stof sammen til en erindringsbog. Det var børn, der prøvede at overleve. Men bøgerne reddede mig.«

– *Hvordan?*

»Hvis dit konkrete vindue vender ud mod en losseplads og mod en meget vred, ulykkelig far, har man brug for andre vinduer. Bøgerne var uendelige udsigter til andre verdner. Der var en verden, der var meget større end det, jeg gennemlevede. Det var en verden, der lovede mig meget mere end New Jersey. Nu kan børn og unge gå på internettet og få en hvilken som helst forklaring, de vil, om det så er sandt eller ej, men vi måtte gå på biblioteket. Bøgerne var vores *world wide web*. Det lærte mig at være nysgerrig. Jeg var måske nok nysgerrig inden, men hvis bøgerne er gode, gør de én endnu mere nysgerrig.«

En af de formative bøger var *Kaninhjerget* af Richard Adams.

»Den handler jo om de her kaniner, der mister deres hjem og må rejse gennem så mange farer, før de kan finde et nyt hjem, og selv da de finder et nyt hjem, må de kæmpe. Ja, den historie talte til mig. Dengang var der jo ikke en sektion på biblioteket, hvor der stod: Immigrantlitteratur.«

– *Så hvornår begyndte du at skrive?*

»Da min storebror fik konstateret en aggressiv form for leukæmi. Det var kort tid efter, at min far stak af hjemmefra og efterlod os med vores mor. Jeg har nok

Jeg har indset, at den litterære verden er ligesom min barndoms New Jersey. Folk som mig passer altid på beskrivelsen. I begge verdener betyder den evige mistanke om forbrydelsen langt mere end fakta.

været omkring 11. Min bror var indlagt længe, og han bad mig om at skrive breve til ham og informere ham om alt, hvad der skete i vores kvarter. Som den gode lillebror, der forgudede sin storebror, der måske ville dø, begyndte jeg at skrive disse meget lange breve og prøvede at indfange alt, der skete i vores nabolag. Indtil da havde jeg aldrig tænkt på mit nabolag som andet end noget, man beboede. Jeg skrev 60-80 sider lange breve. Jeg har stadig et par af dem. De var latterlige. For eksempel kunne de handle om, at der havde været et problem i supermarkedet. Hva' fa'en skulle min bror bruge det til? Han ville have al sladderen.«

JUNOT DIAZ' BROR overlevede efter lang tids sygdom med mange mén. Junot Diaz fandt hurtigt ud af, at han måtte arbejde hårdt, hvis han ville på college og måske endda skrive.

»Ligeegyldigt om du er fattig eller rig, så kommer der et tidspunkt i ens liv, hvor du må vælge, om du vil arbejde røven ud af bukserne for at nå det, du gerne vil. Der vil altid være en i din kategori, der er villig til at arbejde endnu hårdere, og så må man bare klø på. Jeg husker, at jeg i skolen kiggede over på en anden dreng i klassen, som havde alt, men også knoklede på. Jeg tænkte: Hvis han arbejder så hårdt, så skal jeg arbejde mindst lige så hårdt. Det hjalp, at jeg havde venner, hvis forældre godt vidste, at uddannelse var vejen ud. Jeg havde en ven, som var immigrant fra Egypten. Når han fik en gave fra sin forældre, var det typisk en ordbog. Min forældre havde ikke den sociokulturelle kapital, der skulle til for at have den holdning.«

DET TOG HAM 11 ÅR at skrive den bog, der fik plads i den amerikanske kanon. Anmelderne roste ham for hans ærlige, særlige stemme. At finde frem til den stemme krævede blandt andet, at han afstod fra hæder, siger han.

»Det virker absurd. Jeg har vundet mange priser, og jeg har modtaget meget hæder, men jeg holder mig så vidt muligt fra muligheder for at blive rost og anerkendt. Hvis man vil have en stemme, der ikke er certificeret af majoriteten, må man bryde fri af den sult, vi alle har efter anerkendelse. Som James Joyce sagde: Hvis man vil skrive, kan man kun gøre det i eksil. Eksil fra forlagsverdenen og fra alle de andre stemmer. Det tog jeg meget seriøst. Jeg kommer fra en baggrund, hvor anerkendelse er meget fristende. Men jeg ved, at hvis jeg ikke skaber nogle stærke mure omkring mig, så siger jeg bare det, alle gerne vil høre. For mig er det ikke, hvad forfattere bør gøre. Men det havde da været meget lettere at falde for det fucking bifald.«

– *Hvordan reagerede du så, da du fik Pulitzerprisen?*

»Det var forfærdeligt. Jo, jeg kunne lide alle privilegierne. Jeg kunne hjælpe andre og tænke på projekter, og jeg hjalp unge forfattere. Og pludselig havde jeg et job! Et stabilt job. Men min skrivning døde. Andre elsker den applaus og kan køre på det, men jeg lukkede helt ned. Jeg vidste, at det fucked mig op.«

– *Hvorfor?*

»Det kan min terapeut heller ikke finde ud af. Jeg tror, jeg kan lide stillheden. Og det virker kun, når alt omkring mig er meget stille.«

Nu er der stille, men det er en stilhed, der larmer. Junot Diaz kan stadig ikke skrive. Om han igen bliver inviteret med på litteraturfestivaler eller til at holde forelæsninger på universiteter, tvivler han på. Lige nu tror han mest på, at den anden stemme i flyet talte sandt. At hans karriere er *fucked*.